

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

М.В. Афанасьєв М.В

Соціальна економіка та політика

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань   **05 Соціальні та поведінкові науки**
Спеціальність   **051 Економіка**
Освітній рівень   **третій (освітньо-науковий) рівень**
Освітня програма   **Управління персоналом та економіка праці**

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**базова
українська**

Завідувач кафедри
економіки та соціальних наук

Назарова Галина Валентинівна

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри економіки та соціальних наук
Протокол № 1 від 27.08.2018 р.

Розробники:

Назарова Галина Валентинівна, д.е.н., проф. кафедри економіки та соціальних наук

Степанова Ека Рамінівна, к.е.н., доц. кафедри економіки та соціальних наук

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Інтеграційні процеси, що відбуваються України останнім часом, вимагають, щоб державна стратегічна політика орієнтувалася на європейські цінності та досягнення. Європейський союз визначає пріоритетність соціального розвитку держави та постійну увагу до умов та рівня життя населення. Тому при досягненні мети створення конкретних механізмів реалізації принципів постіндустріального суспільства особливої актуальності набуває соціальна політика як складова загальної політики, втілена в соціальні програми та різноманітні заходи, спрямовані на задоволення потреб та інтересів людей та суспільства.

Мета навчальної дисципліни: є формування системи теоретичних знань і прикладних вмінь та компетентностей щодо використання методичного апарату та інструментарію соціальної політики та оволодіння навичками прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах ринкових відносин.

Курс	1 PhD	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	14
	семінарські, практичні	18
Самостійна робота		88
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Політекономія	Філософія науки
Мікроекономіка	Сучасні економічні теорії
Макроекономіка	Демографія
Соціологія	
Ринок праці	
Економіка праці та соціально-трудова відносини	
Управління трудовим потенціалом	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність усвідомлювати ознаки соціальної держави та принципи її функціонування	Здійснювати аналіз основних моделей соціальної політики, проводити порівняльний аналіз українського та європейського досвіду
Здатність усвідомлювати особливості формування та розвитку соціальної політики держави та визначати пріоритети розвитку суспільства за допомогою інструментів державного регулювання при дотриманні принципів соціальної справедливості	Здійснювати оцінку рівня людського розвитку та його складових; індексу людського розвитку з врахуванням гендерного фактора; показників розширення можливостей жінок, індексу злиденності та його складових

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність, види і механізм функціонування міжнародних соціальних інституцій

Тема 1. Зародження та становлення права міжнародних організацій

1.1. Історія виникнення та основні етапи становлення і розвитку міжнародних організацій. Перші міждержавні організації. Історичні міжнародні угруповання. Ганзейський союз. Ліга Націй. Основні віхи на шляху утворення міжнародних організацій.

1.2. Поняття права міжнародних організацій. Поняття міжнародної організації. Групи міжнародного права.

1.3. Поняття, предмет регулювання та юридична природа "внутрішнього" права міжнародних організацій. Поняття внутрішнього права міжнародних організацій. Види НПА, що регламентують діяльність міжнародних організацій.

1.4. Основні принципи відбору персоналу до міжнародних інституцій. Чотири основні принципи підбору персоналу. Перелік соціальних інституцій та організацій, які активно набирають персонал.

Тема 2. Функціональна структура міжнародних соціальних інституцій

2.1. Правові норми і принципи функціонування міжнародних організацій. Міжнародно-правові системи в регулюванні міжнародних відносин та їх взаємодія з національними правовими системами. Право міжнародної організації та його джерела. Правові норми, пов'язані з діяльністю міжнародних організацій: внутрішнє, зовнішнє право. Принципи перерозподілу повноважень між організаціями та їх членами. Поняття та особливості наднаціональної міжнародної організації.

2.2. Типологія міжнародних організацій та інституцій. Критерії класифікації міжнародних юридичних норм. Критерії та типи сучасних міжнародних організацій.

2.3. Організаційно-функціональна структура міжнародних організацій. Класифікація цілей міжнародних організацій. Функції та компетентності міжнародних організацій.

Тема 3. Дипломатичне право міжнародних соціальних інституцій

3.1. Поняття дипломатичного права. Сутність дипломатичного права. Предмет дипломатичного права. Аспекти дипломатичного права. Джерела дипломатичного права.

3.2. Найважливіші дипломатичні функції та методи. Функції дипломатичного представництва. Дипломатичні методи.

3.3. Персонал дипломатичного представництва. Міжнародні службовці у міжнародних організаціях. Статус міжнародного службовця та основні ознаки, що його визначають.

3.4. Органи держави, які здійснюють дипломатичні функції за кордоном. Інститут постійних представництв при міжнародних організаціях. Визначення постійного представництва країни відповідно до Віденської Конвенції про представництво держав у їхніх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру (1975 р.). Функції та повноваження постійних представництв.

3.5. Міжнародно-правові основи організації та діяльності спеціальних місій. Сутність місій.

Тема 4. Відповідальність міжнародних інституцій

4.1 *Міжнародно-правова відповідальність міжнародних інституцій.* Сутність та мета відповідальності. Ознаки міжнародно-правової відповідальності. Суб'єкти міжнародного правопорушення. Підстави та претензії.

4.2. *Класифікація міжнародних правопорушень держав.* Групи та типи міжнародних правопорушень. Найвідоміші геноциди останніх століть.

4.3. *Види й форми відповідальності держав за міжнародні правопорушення.* Матеріальна та нематеріальна міжнародна відповідальність. Види санкцій.

Тема 5. Правовий статус міжнародних неурядових організацій

5.1. *Виникнення та становлення міжнародних неурядових організацій.* Вимоги до міжнародних неурядових організацій. Напрямки та етапи розвитку.

5.2. *Види міжнародних неурядових організацій.* Сутність і види міжнародних неурядових економічних організацій. Організаційні структури та форми діяльності. Європейське товариство з вивчення громадської думки та маркетингових досліджень. Міжнародна асоціація економічних наук. Міжнародний кооперативний альянс. Європейський діловий конгрес. Римський клуб. Дакарський клуб.

5.3. *Правосуб'єктність міжнародних неурядових організацій.* Правова основа механізму взаємодії неурядових та міжурядових організацій.

Змістовий модуль 2. Міжнародні програми та інституції та місце України у їх складі

Тема 6. Організація Об'єднаних націй (ООН)

6.1. *Історія створення ООН, її цілі та принципи.* ООН як головний світовий центр координації зусиль з розвитку міжнародного співробітництва. Історія створення, цілі та принципи діяльності ООН. Порядок вступу до ООН згідно Статуту. Формування бюджету та програм ООН. Проблеми в діяльності ООН та основні напрями її реформування.

6.2. *Організаційно-функціональна структура ООН. Система головних органів.* Принципова схема структури ООН. Генеральна Асамблея ООН як головний політичний консультативний орган. Рада Безпеки як орган відповідальності за підтримання міжнародного миру і безпеки. Економічна і Соціальна Рада як головний орган з координації економічної діяльності ООН та спеціалізованих установ, пов'язаний з ООН. Рада з Опіки ООН як орган спостереження за управлінням підопічними територіями. Міжнародний Суд як головний судовий орган. Секретаріат як адміністративний орган

6.3. *Членство в ООН: умови і порядок прийому, припинення та зупинення членства.* Регіональні економічні комісії ООН у системі координації МЄВ. Програми і робочі органи ООН. Спеціалізовані установи ООН. Автономні організації, що виступають під егідою ООН.

Тема 7. Рада Європи. Європейський союз

7.1. *Створення Ради Європи (РЄ), її цілі та значення у політико-правовому об'єднанні Європи.* Етапи створення ЄС.

7.2. *Головні органи РЄ.* Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС). Європейське економічне співтовариство (ЄЕС). Європейське Співтовариство з атомної енергії (Євратом). Європейська асоціація вільної торгівлі (ЕАВТ) як конкурент об'єднаної ЄЕС. Утворення ЄС. Маастріхтська угода.

7.3. *Європейський Союз, Європейська Рада, Європейський Парламент, Рада ЄС.* Інституційна структура ЄС: Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейська комісія, Європейський парламент, Європейський суд. Наддержавне регулювання економічної діяльності в Європейському Союзі. Валютно-кредитна система ЄС. Соціальна політика ЄС. Діяльність ЄС у сфері зовнішньої політики та політики безпеки. Регіональна політика ЄС.

Тема 8. Міжнародне регулювання соціальних відносин

8.1. *Міжнародна організація праці (МОП)*. Історія створення Міжнародної організації праці (МОП). Мета, структура та функції МОП. Основні напрямки діяльності МОП.

8.2. *Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО)*. Значення науки і культури для міжнародного співробітництва. Історія створення Організації Об'єднаних націй з питань освіти науки і культури (ЮНЕСКО). Організаційна структура ЮНЕСКО та основні напрямки діяльності. Діяльність ЮНЕСКО у галузі освіти, у налагодженні міжнародного наукового співробітництва, у галузі культури, у галузі комунікації та інформації.

8.3. *Світова туристська організація (СТО)*. Загальна характеристика Всесвітньої туристичної організації (СТО), Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ).

8.4. *Міжнародні соціальні програми*. Загальна характеристика Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), волонтерських та соціальних програм.

Тема 9. Міжнародні неурядові організації

9.1. *Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ)*. Історія заснування та основні принципи МКЧХ. Основні операції та місії МКЧХ. Структура МКЧХ.

9.2. *Грінпіс*. Історія та напрямки діяльності. Акції та досягнення Грінпіс в світі.

9.3. *Міжнародна торгова палата*. Діяльність Палати. Основні напрями діяльності ІСС. Членство в Палаті. Керівні органи Палати

9.4. *Міжнародний союз автомобільного транспорту*. Головна мета МСАТ. Категорії членства. Основні завдання.

9.5. *Міжнародний олімпійський комітет*. Історія МОК. Цілі та задачі комітету. Обов'язки членів МОК. Функції МОК.

9.6. *Міжнародна організація з міграції*. Головні цілі й напрямки діяльності МОМ. Історія виникнення МОМ. Діяльність МОМ в Україні.

9.7. *Болонський процес у євроінтеграційному вимірі*. Сутність Болонського процесу. Принципи ВНЗ в рамках Болонського процесу.

Тема 10. Євроатлантичні міжнародні системи колективної безпеки

10.1. *Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ): установчі документи, основні цілі та принципи, юридична природа та склад органів*. Основні напрями діяльності ОБСЄ. Історія створення ОБСЄ. Основні інститути ОБСЄ.

10.2. *Організація Північноатлантичного договору (НАТО): склад та загальна характеристика органів*. Мета та цілі діяльності НАТО. Соціально-економічна та політико-географічна характеристика членів організації. Геополітична роль НАТО у сучасному світі. Завдання НАТО у галузі безпеки: консультування, стримування та оборона, безпека, врегулювання кризових ситуацій, партнерство. Процес створення та трансформація структури НАТО. Доктрина Хармеля (1967 р.). Послання з Тьорнбері (1990 р.). Лондонська декларація (1990 р.). Празька зустріч (2002 р.). Інституційна структура НАТО: Північноатлантична Рада, Комітет військового планування, Група ядерного планування, Міжнародний секретаріат, Військовий комітет, Міжнародний військовий штаб

10.3. *Україна і НАТО*. Основні галузі співпраці

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 20 тестів та 3 практичних задач (ситуаційної, діагностичної та евристичної).

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки і компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в табл.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C	задовільно	
64 – 73	D		
60 – 63	E	незадовільно	не зараховано
35 – 59	FX		
1 – 34	F		

Розподіл балів за тижнями згідно технологічної карти подано в табл.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семинарські заняття	Перевірка есе	Перевірка домашніх завдань	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1 Сутність, види і	Тема 1 Зародження та становлення права міжнародних організацій.	1 тиждень	1	0,5		0,5			2
	Тема 2 Функціональна структура міжнародних соціальних інституцій	3 тиждів	1	0,5	1,5	0,5			3,5
	Тема 3. Дипломатичне право міжнародних соціальних інституцій	5 тиждів	1	0,5			0,5		2

	Тема 4. Відповідальність міжнародних інституцій	7 тиждень	1	0,5	1,5		0,5	5		8,5
	Тема 5. Правовий статус міжнародних неурядових організацій	9 тиждень	1	0,5			0,5		8	10
Змістовий модуль 2. Міжнародні програми та інституції та місце	Тема 6. Організація об'єднаних націй (ООН)	11 тиждень	1	0,5			0,5			2
	Тема 7. Рада Європи. Європейський союз	13 тиждень	1	0,5			0,5			2
	Тема 8. Міжнародне регулювання соціальних відносин	15 тиждень	0,5	0,5	1,5		0,5			3
	Тема 9. Міжнародні неурядові організації	16 тиждень	0,5	0,5	1		0,5	5		7,5
	Тема 10. Євроатлантичні міжнародні системи колективної безпеки	17 тиждень	0,5	0,5		10	0,5		8	19,5
	Іспит									40
	Усього		8,5	5	5,5	10	5	10	16	100

5. Рекомендована література

Основна

1. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. / Н.Б. Болотіна. – К.: Знання, 2005. – 615 с.
2. Міжнародні соціальні стандарти: навч. посіб. / авт.: А. М. Юшко, Н. М. Швець; за заг. ред. В. В. Жернакова. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 121 с
3. Грекова М.М. Міжнародні трудові стандарти як основа вдосконалення трудового законодавства України / М.М. Грекова – Х.: Б. в., 2008. – 204 с.
4. Алексєєва Т.І. Міжнародні організації : навчальний посібник / Т. І. Алексєєва ; Харківський національний економічний ун-т. — Х.: ХНЕУ, 2006. — 200 с.

Додаткова

5. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид.перероб.та доп. Навч. посіб. / За ред.. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвинової Н.С., - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 344 с.
6. Кучик О. С., Суховолец І. Р., Сельмах А. Б., Литвин Г., Тюшка А. Міжнародні організації: навч. посібник / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин / О.С. Кучик (ред.). — 2-е вид., переробл. і доп. — К. : Знання, 2007. — 749с.
7. Данилюк Н.І., Омельченко Р.В.Механізми економічної конвергенції України та ЄС. Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 203: В 5 т. Том III – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – С. 777-795.
8. Чужиков В. І. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: Монографія / За ред. З. С. Варналія. — К.: Знання України, 2005.– 345 с.
9. Воронкова А. Міжнародні економічні організації : [навч. посібник] / А. Воронкова. – К. : Професіонал, 2015. – 352 с.

10. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2012. – 749 с.
11. Євроатлантичне співробітництво та міжнародні організації : навчальний посібник / [Деменко О. Ф. та ін.] ; під заг. ред. канд. іст. наук, доц. Пошедіна О. І. — К. : НУОУ, 2011. — 296 с.
12. Смирнова К. Європейська інтеграція України: актуальні питання / К. Смирнова // Право України : Юридичний журнал. — 2011. — № 5. — С. 148–153.
13. Нешатаева Т.Н. Международные организации и право. Новые тенденции в международно-правовом регулировании / Т.Н. Нешатаева. — М: Дело, 2008. — 272 с.
14. Політична трансформація НАТО та стратегія подальшого розширення. Виклики та перспективи для України / Упорядники: Коломієць О.В, Мартинюк В.Л. — К.: ФО-П Т.А. Кінько, 2016. — 84 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

15. Державний комітет статистики України. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
16. Журнал "Управление персоналом" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.top-personal.ru/>.
17. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. Режим доступу : <http://www.idss.org.ua/>.
18. Конвенція про сприяння зайнятості та захист від безробіття N 168: Міжнародний документ [Електронний ресурс] / Міжнародна організація праці. – Женева, 1988. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_437
19. Ratifications for Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/dyn/normlex/>